سہ ماہی

سرائیکی

بہاولپور

ادارت

—— نذیر علی شاہ
—— اسلم قریشی
—— فدائے بلم

قاسم جلال

جعفر بلوچ

اکمل انصاری

محمد ہاشم چمن

محمد طارق مسعود

ر۔ب۔ طلب

امتیاز فریدی

بسم اللہ

سہ ماہی سرائیکی بہاولپور

سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور

جلد ۱۷ شمارہ ۶۳ جنوری ـ مارچ ۱۹۸۲

ادارت

نذیر علی شاہ ـ اسلم قریشی ـ فدائے اطہر

سرائیکی دے سَت خاص حروف

ٻ ڄ ݨ ڈ ڳ گ ت ٹ

نویں نسل زندہ باد

نکری ارتقا دا عمل ہمیش ٹُردا اتے ٹُردا رہندے ہر نویں دور اچ نویاں قدراں جمدن جیڑھیاں کجھ پرانیاں قدراں ڈی تردید دی کریندن تے کجھ دی تائید دی۔ ہر نویں نسل اپنے نویں علم دے سوجھلے وچ آپنے مسئلیاں کوں حل کریندی اے پرانی نسل دا فرض بݨدے جو او نویں علمی تجربیاں دے نتیجیاں کوں اتے چنگے فیصلیاں کوں خوشی نال قبولے۔ پرانی نسل دی بے جا اڑی ہمیش ترقی دی بجائے پچھوہیں دا سبب بݨدی اے۔ ایہا وجہ ہے جو رسم الخط بارے اݨ گݨت اجلاساں دے باوجود ایہہ مسئلہ حل نیں تھی سگا۔ ہک صاحب اپݨی ہک سلطی مسیت اُنج بݨئی ہوئی ہے۔ جیندے وچ اُوہے آپ بانگے، آپ امام اتے آپ ای مقتدی ہن۔ کھوہ دے ڈاند آلی کار اڑی اتے سارڈے کھوپے چاڑھ تے ہکے دائرے دے وچ تھی رہن۔ اپݨی ذات دے دائرے دے!

باقی صفحہ ۶ تے

پبلشر ـ نذیر علی شاہ، پرنٹر ـ گردیزی پرنٹنگ پریس بہاولپور

— محمد ہاشم چمن

اکھ دا ݙکھ

ݙکھیں نال بھری ایں دنیا اچ جیں کہیں نال ݙکھ ونڈین او آپ ݙکھیں نال بھر بج گئے۔ ݙونڈ ݙونڈ ستی ویچ پے اتے پھیگاں او تیکیں ݙھاندیاں رہ گئن جے تیئں ݙکھ نیں ٹک گئے یا ݙکھ دا احساس نیں ٹک گیا۔ ساوݨ دی جھڑی چھڑی آنگر پڑدی ہے جے ہنجوں مگر مچھ دیاں نہ ہوون تاں۔ کئی تن دے ݙکھ تے رُنے، کئی من دے ݙکھ تے۔ کہیں کوں سمجھݨ رُدلی کھیڑن تے کہیں کوں دشمن۔

کہیں دی خوشی واسطے میں کہیں کوں ساری عمر سکی ہنج نال روندا ݙٹھے۔ کئی اخبار چھوڑ دنیا دے ݙکھیں نال بھریا پائے۔ اے روندا نیں اے پھڑا روݨ دے حال ݙیندے۔ روندی تاں اکھ اے۔ جسم دے کہیں حصے اچ ݙکھ ہووے یا کہیں دا ݙکھ ݙیکھے شودی روندی ہے۔ جے ہک ہی کنوں پھر ویچے تاں روندی ہے۔ اے رو رو نوٹیچ ویندی ہے۔ ایندی ہنج سک ویندی ہے اپݨا جسم تک ووٹا ݙیندی ہے پر ݙکھ نسی ٹکدا۔ سیانے اولاد کوں سونے دا ٹکڑ کھوویندن تے شیر دی اکھ نال ݙیکھن۔ فجر نال اٹھی ایندیاں گیگوں صاف کرو جے مچی نہ پئی ہووے تاں بورک ایسڈ یا پنسلین دی لوڑ نیں، صاف پاݨی ڈھیر ہس۔ اے کہیں زہر قاتل کنوں خطرناک اے جیکوں لگے اوں کوں جندڑی دا روگ لیندی ہے۔ اکھ دا نوٹیچݨ اندھارا ہے۔ خدا کہیں کوں ایندا محتاج نہ کرے۔ اساں سارے ایندے محتاج ہوں۔ اے نوٹیچے یا بھلیجے پر سارے سُجاکے لوک ایندے محتاج نیں۔ انہیں کوں تاں اتلا ݙسدے جواچ دی دوربین نہ ݙیکھ سگے۔ جتھ اساں اکھ پاڑ تیں ݙیدھوں اتھ او اکھ نوٹ تے ݙیدھن۔ اقبال دی اکھ جو کجھ ݙیدھی ہے زبان تیں نیں آ سگدا۔ سائنس ترقی کیتی۔ کیمرے، ٹی وی دی اکھ، فوٹو ریزڈی اکھ میلاں کنوں چندر توں بھوئیں دی کویلی ݙمٹی پر آپݨا آپ نہ ݙیکھ سگے۔ جیڑھاں اے نہ ہن تیڈاں ݙیکھن آلیاں ہزاراں سال اگے تیں پچھوں دے حالات ڈسیٹے ہن۔ تساں جانو کیڑھی اکھ زور آلی ہے۔ جیندی اکھ نیں ݙیکھ سگی او قسمت ہے۔ تے پہاڑ ساڑ رکھس ہمت آلیاں سب کجھ ݙیٹے۔

انسان اپݨے جذبات دا اظہار زبان نال کریندے۔ جیڑھے لے گنگ ستی ویچے اوں ویلے اکھ الیندی ہے۔ تے زبان اظہار دا کھیڑ ذریعہ ݙسدی ہے۔ اکھ دی بولی اکھ سمجھدی ہے۔ کن سُݨ نیں سگدے نہ تاں پڑھ پودن۔ اینکوں دل دا ترجمان وی آدھدن۔ پر ݙوڈ جھے دی اکھ رچ اینکوں پڑھݨ دی وقت ہووے تاں۔ اے کدھاہاں کوڑ نیں مریندی کوڑ نہ زبان مریندی ہے۔

کئی اکھ دین دی خوشی نال ٹھردی ہے تے کئی دنیا دی خوشی نال ٹھردی ہے ۔ کہیں ویلھے رتی لال تھی ویندی ہے گرمی کنوں ۔ گرمی جسم دی ہووے یا موسم دی ۔ کجھ لوک اکھ کوں دھپ توں بچاوݨ کیوں عینک لیندن تے کجھ اپݨے آپ کوں لکاوݨ کیوں چشم تے چشمہ لیندن ، کجھ دید دی کمزوری کیوں ۔ اے اپݨی اپݨی کمزوری ہے ، پر کبوتر سو اکھ نوٹے بلی کنوں نیں بچ سگدا ۔

دنیا دا مختصر ترین خط اکھ دے پاݨی ، ہنج دے ڈو قطریاں تے منحصر ہا ۔ کون آدھے اے مختصر خط ہا ۔ میں آدھاں انہاں ڈو قطریاں اچ دنیا دے ترے چوتھائی پاݨی ہا ۔ اے دنیا دا طویل ترین خط ہا جیڑھا اینکوں سمجھیا ہوسی اونلا ہاں ڈیبھ پیا ہوسی ۔ انسانی جسم دا سب توں حساس ، نازک تے سوہݨا حصہ کالے شیشڑے اچ بگے تل تے کالے نسواری رنگ دا گول گول پھل ہے جیندے وچ چمک دار تارا اکھ دا نور ہے ۔ ساری طاقت ایں نور دی ہے جے اے نہ ہووے تاں سمجھا کے اندھے تھی ویندن ۔

انسانی چہرے دی سنجاݨ کیوں اکھ دی سنجاݨ بݨیا دا اے ۔ اپݨے جسم دی ساری صورت بدل سگدو ۔ جسم دے دال منا تے شکل وٹا سگدو پر اکھیں لکوں ہے وٹا سگدے ہوے کوڑ نیں مریندیاں ۔ اللہ امان ڈیوے جڈاں ہتھ پیر بندے دے خلاف گواہی ڈیسن پر اے اج گواہی ڈیندی ہے کہ جیڈا ڈکھ ہس ۔ پرائی اکھ دا ککھ شہتیر کنوں وݙا ڈسدے ۔ کالی لیلیٰ کوں مجنوں دی اکھ نال ڈیکھو تاں کئی کوں بھی ما پیو دی درسال تے دم نہ ڈیوے ۔

جے برداشت توں ڈھیر ڈکھ ملس تاں پتھرا ویندی ہے ۔ اے اکھ دا سب توں وݙا ڈکھ اے نہ اے کھلے نہ رووے ۔ میکوں آواگون دے نظریے تے یقین نیں پر میں موئے دیاں اکھیں جیندیاں ڈٹھن ۔ اے عطیہ اے سکھ دا یا ڈکھ دا ؟ اکھ دا کرلاٹ اے ۔

رُت ازماناں دی

محمد طارق مسعود

"بس بیت اللہ دو دو لئے! بک تاں اسے دُوچھے بدشکے کاں دی بُری کھڑن۔" عاشی دی ماء نس نتی کے آکھیا۔

"نہ اماں انہیں کوں پُوتے نہ ڈیسے۔" عاشی جواب ڈِتا۔ جیڑھی اندروں کو ٹھے چوں پُوہاری ڈیندی بیٹھی ہئی۔

"اماں ــــ جے اسے کاں نہ ہوندے تاں ساکوں کیویں پتہ لگے ہا جو اَج کئی آندا پے یا نہ ــــ!"

"ہا دِھی توں وی پُچھ آدمی ایں۔ پوہاری ڈیسے کے تے گاں کوں پانی وی پلا ڈیں چا۔"

"اچھا اماں ــــ" عاشی جواب ڈِتا۔

عاشی ہک سوہنی شہزادی وانگ ہئی۔ اُوندے حُسن دیاں لاٹاں نال سارا ــــ دستی روشن ہئی۔ تے او جوانی دیاں کندھیں کوں ٹپ تھی گئی ہئی۔ اوندا حُسن پوری دستی اِچ گھر گھر گُھمتی وَدا ہا۔ دستی دا ہر بندہ اوندے قصیدے گاندا ہا۔ تے جند گھلیندا ہئی ــــ چھے اوکوں چندر آکھوں تاں کوئی ہاسے دی گالھ نہ ہوسی۔

"اماں ہیاں گالہیں چھوڑ ــــ اَج چاچے رمضو دا پُتر فضلو وی تاں آونڑے۔"

"دِھی ــــ میکوں تاں یاد ــــ وی نہ رہیا ــــ اُوں خط لکھا ہا جو میں آدیت آلے ڈِینہہ ضرور آساں ــــ تے اَج ڈِینہوار دی آدیت دی ہے۔ عاشی دِھی توں جلدی نال کم مُکا گھن۔ تے میں اوندے کیتے کھاونڑ پکاونڑ دیاں شیئں چلھے تے گھتیاں کریندی آں ــــ"

فضلو اُوندے سکے چاچے ملک رمضان دا پُتر ہئی۔ تے او پڑھن کیتے لاہور گیا ہویا ہا ــــ عاشی تے فضلو نکے لا دے جانڑونڑ ہن۔ او جڈاں وی لاہوروں آدے ہا۔ تاں اپنڑے چاچے کریموں دے گھر ضرور آندا ہا۔ اَج دی اُوں آونا ہئی۔

عاشی دی ماء مئی جندن اَجاں کم کار اِچ رُدھی وَدی ہئی۔ جو نال آلی کندھ توں ہمسائی بختاں لمبڑ مار ــــ تے مئی جندن کوں آپ دو سڈا۔

"کھڑ بھینڑ ہُنڑے آیم۔" مئی جندن جواب ڈِتا۔

"اَج خیر تاں ہے۔ جندن بھینڑ اتنی رُدھی ہوئی نظر آندی ایں۔"

"بس کیا پچھدیں میڈے ڈیر رمضو دا پُتر فضلو لاہوروں آندا پے۔ اِت واسطے کم کار اِچ رُدھی وَدی آں۔ تیکوں تاں پتہ ہے جو دِھیاں پرایا مال ہوندِن ــــ"

"ہا ہا ــــ توں صاف آکھ جو میں اپنی دِھی عاشی دا رشتہ فضلو نال کریندی پئی آں۔" مئی بختاں طنز نال گالھ کیتی۔

عاشی دا پیو کریمن دستی دا ہک وڈا زمیندار تے نمبردار ہئی۔ عاشی پنج سال دی ہئی تے اوندا پیو ٹی بی دا شکار بنڑ کے موت دے مُنہ اِچ لگا گیا۔ اوندیاں بہوں ساریاں زمیناں ہن تے چنگے زمیندار ہن۔ بتھوں لوڑھ دیاں شیئں لوک انہیں دے در آن گھندے ہن۔ فضلو ہوراں دا گھر عاشی دے گھر کوں بہوں چنگا پریرا ہئی۔ کوئی ترے یا چار میل پیدل ٹُر کے وِچ جاندا ہئی۔

اُنہاں دا خاندان کیا ہا۔؟ ہک فضلو، اُندی بھیݨ زاہدہ، اوندا پیو ملک رمضان تے اوندی ماء ــــــ گھر دے کل چار بندے ہن ــــــ اُنہاں کوں پھوت ہئی، جو سارے پڑھے ہوئے ہن ــــــ زاہدہ اپݨے گھر احمد نگر وِچ استانی ہئی۔ ملک رمضو دی گھٹ عمر دے تے نہ ہا۔ او ضلع دار ہئی ــــــ تے فضلو دی لاہور ــــــ ایم اے اِچ گریندا پیا ہا ــــــ آخر لاہور دی ہوا اوکوں دی لگ گئی ــــــ پہلے تاں کجھ عرصہ عاشی اوندے دل تے دماغ تے سوار رہی۔ کجھ ڈینہہ بعد وِسار ڈِتُس۔ بندہ جتنا کہیں کوں وِسارے او آنا یاد آندے۔ ایہہ کوشش دے باوجود دی او اوکوں نہ بُھلا سگیا۔ کالج اِچ چھوہریں دی کمی نہ ہئی۔ پَر دل دی او عاشی دا گوہ ہا۔ فضلو اگے پچھے عاشی دی ہم شکل چھوکری کوں جیڑھی اوندے نال پڑھدی ہئی ہھندا ہا۔ تے ہولے ہولے اوندا ہوݨ پیار دی زنجیر بݨ کے اوندے پیراں اِچ پے گیا۔ کتنے ساوݨ لنگھے۔ بہاراں آیاں۔ کئی برساتاں کئی رُتاں ٹلیاں عاشی تاں ہر ویلے اوندی یاد دی پینگھ تے بہہ کے جھوٹے کھاندی ہئی۔ تے فضلو وڈی لمبی جدائی دے بعد آندا پیا ہئی ــــــ او ایہوں خوش ہئی ــــــ جو اوندا منگیندا جذب جنوں ــــــ اتے دل دا مالک آندا پے۔

عاشی دی ماء تے بختاں مئی جیڑھیاں اجݨ تئیں گاہیں کریندیاں کھڑیاں ہن ــــــ عاشی ہکل مار تے ماء کوں سݙیا

"ہا پتر آندی پئی آں۔"

"اماں ٹری۔ توں اوندے کیتے روٹیاں پکا۔ اتے میں بھاجی پکیندی آں۔"

"جیویں مرضی آکھی میڈی دھی ــــــ کئی اِچ گھیو ذری جو گھاگھتیں۔"

"اچھا اماں۔ اے تاں جیڑھیلے فضلو کھاسی تاں اُنگلیاں چٹیسی انگلیں۔"

"بس بس ــــــ ڈھیر نہ اللہ میکوں پتہ اے۔"

"اماں۔ توں تاں ایویں نراض پئی تھیندی ایں۔" عاشی بھاہ کوں اگوں تے کریندیں ہوئے آکھیا ــــــ ہک چُلہے دی بھاہ۔ ڈوجھا ہاں دی بھاہ۔ عاشی دے متھے دا پگھر۔ پیار دے سچے موتی بݨ کے دھرتی تے ڈھہے پئے۔ تے ترسی دھرتی ایویں پی گئی جیویں رُدہی منہہ دے پانی کوں پیندی اے۔ ہنی جا عاشی دے پیار دا وڈا ثبوت ہئی۔ او بھولی ہئی۔ اوکوں کیا پتہ؛ جو میڈے دل دا منشاء میڈے کیتے ارمان دی پیاسی بݨ ویسی۔ سیانے سچ آدھن جو تقدیر دا لکھیا کون ٹالے! اج عاشی نال دی ایویں تھیا۔ او اپݨے آپ نال گاہیں کریندی اتے ریت دے محل اُسریندی بیٹھی ہئی۔ جو حویلی دا کنڈا کھڑکیا۔

"اماں ڈیکھ تاں باہروں کون اے!

"ہا پتر ویندی آں"۔ پیڑا اُٹھے دی چنگیر اِچ سٹ کے دروازے دو آئی ــــــ! کنڈا کھلیا ــــــ!! فضلو ــــــ!! تے اوندے نال ہک ہئی کالے برقعے وچ ہک چھوکری ہئی۔

"آؤ اندر لنگھ آؤ۔"

"جی آچاچی۔" کھجی دے نال پئی موڑی کنٹ کوں گھیل کے ــــــ عاشی دی ماء بہݨ دا اشارہ کیتا۔ "اتھاں بہہ ونجو۔"

" پہلے تُساں ہنو "۔

" پہلے توں "

" نہ تُساں "۔

" کئی تاں ہِہ ای دیسے یا ایویں لڑ مر کر ویسے ۔!

" فضو پُتر ـــــــ اسے تیڈے نال کون اے ؟"

" جی چاچی ـــــــ "

" میں پُچھے پُتر تیڈے نال اسے کون اسے ؟"

" تہاکوں تاں پتہ ہے جو میں لاہور پڑھدا ہم ۔ اسے نجمہ پہلے تاں کالج وِچ میڈی دوست ہئی ۔ تے ہُنڑ ۔۔۔۔۔"

" ہُنڑ کیا ۔۔۔۔؟" اوندی چاچی پُچھیا ۔

" ہُنڑ میں ایندے نال شادی کر گِدی اے ۔" ایہے لفظ ماشی جیڑھی روٹیاں پکیندی ہیٹھی ہئی ۔ جگر دے پار تھی گئے ۔ اُتے ہمیشہ ہمیشہ کیتے ایں جہان تے ماء کوں کلھا چھوڑ ڈتی ۔۔۔۔۔

اُماں دی رُت پی کے ایں دنیا توں پاند چھڑا گئی ۔۔۔۔۔

بقیہ اداریہ

انہاں دا علمی عدد ارلعہ $\frac{۲۰ \times ۲۰}{۱۶}$ ہے ۔ پر خود کوں اپنے دسیلے دا بقراط سمجھدن اتے نویں نسل دی علمی اتے تخلیقی حقیقت کوں آپنی عمر دی ڈانگ نال کھچ تے ٹھکرا ڈیندن ۔ او نیں جانڑدے جو ع بزرگی بہ عقل است نہ بہ سال ۔

ہِن طرحاں دے بقراطاں دی اڑی دے باوجود دی اِشاعت ہے نویں نسل کوں جیڑھی حقیقت پسندی اتے تعمیری سوچ نال کم پئی گھندی ہے ۔ خدا دا شکر ہے جو اجوکی نسل دے لکھاری سرائیکی دے ست حرفاں اچوں پنج حرفاں (ب ج ڈ گ ڻ) کوں متفقہ طور تے ورتیندے پِن ۔ خدا انہاں کوں ہئی حقیقت پسندی اتے سرائیکی بارے دردمندی عطا کرے تاں جو او سرائیکی دے ڈُوں بے حرفاں (ج گ ت) دے معاملے وِچ دی ہک تھی ونجن ۔ تاں جو سرائیکی دی صوتی تختی دا مسئلہ حل تھی ونجے ۔ اتے اساں فخر نال آکھ سگوں جو ساڈی تہجی مکمل تھی گئی ہے ۔ ایں تاریخ ساز کامیابی دا سہرا بلا امتیاز شخصیات دے بیشک صرف اتے صرف نویں نسل دے سر ہوسی ۔ خدا اساکوں سرائیکی دے مخالفاں دا منہ بند کرنڑ دی ست بخشے ۔ آمین ثم آمین ۔

ڈاکٹر بشیر بلوچ

میڈا ابسر اُوندے پیر

میں ہک سن دیاں صداں تے عقل دی حد اچ پیر رکھیا تاں ہوے ہوئے دنیا تیں دنیا والیں کوں ڈیکھن شروع کیتم۔ وڈے تھیون نال میڈے تے ہکے لا والیاں پابندیاں جیکر ہٹ نہ گیاں تاں وی بھوں حد توڑیں نرم ضرور تھی گیاں ہن۔ ساڈے شہر تے محلے دا ماحول ڈو ڈھا گندا ہا۔ ہر محلہ تیں مجلس دا ہکو حال ہا۔ کوئی ایجھی جا نہ ہئی جتھاں با اخلاق تیں با کردار بندے بہندے ہوون۔ پہلے تاں میکوں ایہ گالھ بھوں محسوس تھئی تے ڈِل آہستہ آہستہ میں وی ہیلک تھی تیں انہیں لوکیں نال رَل گیم۔ جنھاں کنیں میڈے با اخلاق رہن دی کئی امید نہ ہئی تے ہن میں اے وی نہ چھندا ہم جو گھر دی ہک واری نکل تیں ولا ہُوں ماحول تیں پابندی دی چڑاہ دیاں۔

انسان دا ذہن خاص طور تے برائی کوں بھوں جلدی پکڑیندے تیں انسان لاشعوری طور تیں اوں کوں چنگا جان تیں اوندے تے عمل کریندے۔ ہیں طرح میں وی بھوں جلدی ہر قسم دے مرضیں وچ پے گیم۔ تیں بھوں جلدی میڈے ضمیر میکوں لعنت ملامت کرن چھوڑ ڈتی۔ اگر برائی دا کئی کم سانبھا کیتا ویسے تاں لڑائی بھڑائی تیں جھیڑے فساد تھیون دا امکان بھوں زیادہ ہوندے۔ میڈے میڈے دوستیں نال بھوں جلدی جھیڑے تھیون پئے گئے۔ ہک واری میڈا جھیڑا نسیم نال تھیا تاں اساں ڈوہائیں مرن مارن تیں آ گیوسے۔ اے تاں کہیں دا دماغ کم نہ پیا کریندا ہا جو حشر ساڈا کیا تھیسی۔ اوں ویلے اے عقل ہا تاں اتنا جو کون زیادہ انتقام گھن سگھدے۔ میڈا دماغ ہنیں جہاڑیں منصوبے ودا بݨیندا ہا جو میں نسیم کوں تیں ایجھا بدلہ گھناں جو او ساری عمرہ یاد ودا کرے۔

کافی سوچن دے بعد وی میں کئی فیصلہ نہ کر سگیم تیں کئی منصوبہ نہ بݨ آیا۔ ہک شام کوں گھر کھڑا ہم۔ جو میکوں میڈے دوست فرید آ سڈیا۔ میں ایم تاں پتہ لگیا جو او فلم تیں ویندا پے۔ تے پیا کئی چلݨ دالا اوندے نال کئے نیں۔ تے میں اوندی صلاح تے فلم ڈیکھݨ کیتے۔ اوندے نال ٹر پیم۔ میں فلم ڈیکھݨ دے بعد باہر نکھتم تاں بھوں خوش ہم کیوں جو میڈا کم تھی گیا ہا۔ میں جیڑھا کجھ سوچیندا ودا ہم اوں کوں عملی طور تیں تھیندا وی ڈیکھ آیا ہم میں اے فیصلہ کر گھدا ہم جو نسیں دے چݨ سیت پہلا کم ایہو کرتے تیں بعد اچ کٹا لی۔ فرید کنیں اُنج تھیوݨ دے بعد گھر پُنم تاں پوری طرح سنبھل میں نسیم دے گھر پُج گیم۔ او ہنالے دے جہاڑے ہن تیں میکوں پک ہا جو رات دے ڈو وجے اوندے گھر والیں وچوں کئی جاگدا کئے نہ ودا ہوسی۔ بس چپ کر تیں کندھی ٹپ نسیم دی سراندی کنوں ورچ کھڑ گیم۔ او سُتا پیا ہا میں اوکوں ڈیکھ تے وڈا خوش ہم جو او اج میڈے ہتھ ہا۔ تیں میں جیڑھا کجھ چاہاں ہا اوندے نال

کرسگدا ہم ۔ میں نہنگ دے چوں پستول کڈھ تے اوندے سینے تیں رکھیا تیں دل پتہ او ہو لگا جو میڈے کنیں اچ ہک دھماکے دی
کو اٰئی ۔ میں سمجھ نہ سگیم جو نسیم کوں کشا تھئی دی ہے یا کئے نہ ۔ میں جیویں کھڑا ہم اوئیں کندھی ٹیپا پچھوں تیں درکیم ۔
گھر آتے تساں پرندر کتھاں آدے ۔ زودرے ریت اکھیں نوٹی پیا رہ گیاں ۔ خدا جانڑے جو میں رات کیویں گزاری ۔ انسان
دی بُرائی پچھوں پچھتاونڑ عادت اے ۔ میں ساری رات دل اچ اللہ سئیں کنیں دعائیں منگدا رہ گیم ۔ جو اللہ کرے نسیم
کوں کشا نہ تھئی ہووے ۔ فجر نال اٹھی تیں میں نسیم دے گھر دے اگوں دریچ ٹپیم تاں جو حالات دا پتہ لگ سگے ۔
نسیم کوں مار تاں میں اپنے ہتھیں نال آیا ہم تیں ہنڑ اے کیویں تھیوے ہا جو او ٹھیک ٹھاک
ہووے ہا ۔ اتھاں پہنچ تاں پتہ لگا جو او واقعی گولی لگنڑ نال مرگئے ۔ میڈیاں اکھیں ہنڑ اکھڑیاں جیڑھے ویلہا گزر گیا
ہا ۔ نسیم دے مرنڑ دا سنڈے ای میں رو پیم ۔ خدا جانڑے میں کیا کیا کریندا رہ گیم ۔ پتہ میکوں ہتوں ویلہے لگا
جیڑھلے میڈے متھے کوں کشا لگدی ہوئی محسوس تھئی ۔ ہر جا تے ڈٹھم تاں میڈے اگوں نسیم دا پیو کھڑا ہا ۔ تیں میڈا
سر اوندے پیریں تے ہا

بقیہ ادکھے ساہ

میں آکھے اے پنے ڈتی آواں تے ہے پتنے بھرن کیتے چنی آواں ۔ بیا میں باہروں کیا کرنڑ نکلدی آں ۔ میں آپ کما تے کھا سگدی آں ۔ میکوں دل
شادی کیتے نہ اکھاہتے او ایہ آکھ تے چپ تھی گئی ۔
" اچھا اچھا زیادہ گالھ نہ کر ۔ اگی تے توں باہروں نہ ونجیں ۔ ایہہ میڈا آخری فیصلہ ہے " ۔ مہرو دے بھرا آنے کڈھ تے
آکھیا ۔ " میں باہروں ویساں صرف کم دی خاطر ۔ تساں کوئی میکوں دانے کے نیں ڈیندے ۔ میڈا اپنا وی ڈڈھ ہے تے میڈے نال ہال
وی من ۔ انہاں کوں کون پلیسی ۔ اونویں تاں پہلے وی کڈاہیں ویڑھے نہ آن وڑدے ہا دے بُنڑ کلہی تھی ہاں تاں پہلے کنوں وی زیادہ پرنے
بنڑ گئے وسے ۔ کڈاہیں اے نو سے سوچیا ۔ جو اساڈی بھینڑ کلہی تھی گئی ہے اوندی دی نہ بر لہوں ۔ باہروں نکلوں تاں آوینداں باہر نہ نکلو ۔ جانے
کیوں ؟ " اوں اکھیں اچوں ہنجوں پنجیندے آکھیا ۔
توں زبان چلاونڑ لگ پئی ایں میڈے اگوں ؟ بھرا اوندا کاڑیا تے مہرو کوں مارنڑ کیتے اگوں تے ودھیا ۔ مہرو حیرانہ چاگھدی
" آ مویا میں تیکوں ڈساں " ۔ او چتی شیرنی آلی کار کوڑیچ تے بولی ۔ بھرا آتے باہنہ مروڑ تے چوٹا ہٹ چھک تے خود مہرو دی چیل اچ بہرو
انتھائیں ڈھے پئی ۔ پیر پیار پیار ہوندے او تتی دھپ تے پئی کرلاندی ہئی ۔ بھرا دشمن بنڑ گیا ۔ اوندا ساہ اوکھا تھی گیا ۔ ہنڑ پنچھی کوں قید
برداشت نہ تھی سگدی ہئی ۔ او پنجرے کنوں نکلنڑ کیتے پر ودا مریندا ہا ۔ تے باہر نکلنڑ دے رستے ودا گلیندا ہا ۔ جو اجھو نکل تے اپنے آلھنے وچ
پہووے ۔ مہرو اٹھی تے اندر گئی اوں باورچی خانے اچوں مٹی دے تیل دی بوتل چاتے اپنے اتے ویٹیوس تے دل تیلی بال تے اپنے
بت کوں چا ڈکھا یس ۔ دروازہ بند ہا او اندر بھجدی رہی تڑپیدی رہی ۔ اوں اپنی شادی ہوتی جنت کوں چھوڑ ڈتا ۔ آخر پنچھی تے تلے ڈھیر تھی گئی
او سہاگ دو د ونجھاں چاہندی ہئی ۔ او ویچ گئی ہئی ۔ اچ اوندی جنت اصلوں اجڑی اجڑی تے ٹسی ٹسی ہٹی جیندے اچ او مسکاندی نہ تھکدی ہئی ۔

ر۔ب۔طلب

اُدکھے ساہ

گاجاں دے نال نال ہلکی ہلکی کِنْ مِنْ دی شروع تھی گئی ہئی۔ حویلی وِچ رمضو دے بال کھیڈ دے وَدے ہِن۔ او ڈھیر خوش ہِن۔ سب کنوں نکا بال منجھوں ننگا وڈے بال نال نِیپے مارݨ دی آہر ہیا کریندا ہا۔ اوندی وڈی دِھی شمو اپݨیاں سہیلیاں نال شیدن کھڑی کھیڈدی ہئی۔ نکے نکے بالاں دی چِل پِل موسیقی بݨ تے کناں دے رستے جسم اِچ سرائیت پئی کریندی ہئی۔ ایکا جیہا گھر کیا ہا رمضو دی جنت ہئی۔

رمضو سارا ڈینہہ کھوکھے اِچ بیٹھا نوریاں نکور کناں چھیکویاں جتیاں، سوہݨے سوہݨے کھُسیاں دی سلائی کریندا ہئی۔ رمضو اُچار دی بڑا بہترین بݨیندا ہئی۔ ایں گالہوں وی محلے وِچ مشہور ہئی۔ وقت چنگا لنگھدا پیا ہئی۔ اللہ دا ڈِتا سبھ کجھ ہا۔ کھلدے ہسندے وقت گزردا پیا ہا۔

ول وقت نے ایجھا پاسا بدلیا۔ او ڈینہہ وڈا ظالم لگدا ہا۔ کہیں تے ترس نہ کھاوݨ والا۔ نکے نکے بالاں دیاں چیکاں تے فریاداں دی وقت دے دل تے کوئی اثر نہ کر سگیاں۔ وقت دی چال کوں کوئی نیں سمجھ سگیا۔ کہیں ویلے وڈا مہربان ہوندے تے کہیں ویلے اُن سونہاں بݨ ویندے۔ رمضو کوں ایجھا تپ چڑھیا ول نہ لتھا۔ آخر اللہ نے اپݨی امانت واپس گھن گھدی۔ گلستان دے مالی کوں وقت اگوں لُٹ گیا۔ کہیں دی چیک پکار نہ سُݨیس۔ او جنت اُجڑی اُجڑی تھی گئی۔ اوندے پھُل گلاب کھلدے ہوئے دی اُبھوندے ہِن۔

وقت بہوں وڈا مرہم ہے۔ وڈے توں وڈے تے گہرے توں گہرے زخم کوں دی بھر ڈیندے۔ پر ایجھی تاں کوئی دی مرہم کینی جہڑی زخم بھرݨ دے بعد داغ نہ رہوݨ ڈیوے۔ بال ہݨ کجھ ڈینہاں دے بعد ہیو دی شکل وِچ توں وسار بیٹھے۔ مامیاں وقتی طور تے اُوں ویلے تاں بالاں دے سر تے ہتھ آن رکھیا۔ لیکن اِچ کوئی کہیں دا کینی۔ ماے بھوں جند بچا چھے۔ ہک مہینہ آرام نال گزریا۔ تقدیر حالی دی انہاں دے پچھاڑے کنوں لگی تے ڈِھند کریندی کھڑی ہئی۔

جتنا کہیں کوں اپݨے سہاگ دا ڈکھ ہوندے اتنا کہیں بے کوں نیں ہوندا۔ رمضو دی ذال رمضو کوں دلوں چاہندی ہئی۔ ایں چاہت دے باغ اِچ تاں او راہندے ہِن وسدے ہسدے ہِن۔ درد ہئی تاں مہرو کوں ہئی جیندا سہاگ رُس گیا ہا۔ نہ کہ ہوندے بھراواں کوں۔

مہرو کوں وی بھیݨ بھراویں آکھیا جو توں ہِنی شادی کر گھن لیکن مہرو نے ہک نہ منی۔ بس ہݨ او ہئی تے اوندے دل اِچ سہاگ دیاں یاداں تے بالاں کوں حلال کما تے کھواوݨ دے وِیرے۔ او دی جتیاں سی گھندی ہئی۔ بھرت دا کم اوکوں آندا ہا۔ کھُسیاں دے پنے سیوݨ اِچ او اپݨے ویہڑے دی منی منائی سُگھڑ ہئی۔ اوکوں کجھ دا ڈر کے نہ ہا۔ جہڑے ویلے اوندی نظر اوندے وڈے پُتر فضل تے پوندی جہڑا ہݨ پنجویں جماعت اِچ پڑھدا ہا۔ تاں او خیالاں دے سمندر اِچ غوطے کھاوݨ پئے ویندی او اپݨے پُتر کوں افسر بݨاوݨ چاہندی ہئی۔ پر تقدیر اِچ جو لکھیا ہووے او ہو کجھ تھیندے۔ وقت دی ہیڑی ہولے ہولے ٹُھلدی رہی۔

مہرو دیں تیکوں آکھے توں شادی کر گھن تے گھر توں باہر تیڈا کوئی کم کے نیں توں باہروں نہ نکلی کر۔ اوندے بھرا کاوڑ نال آکھیا۔ تے ہݨ کتھوں آندی پئی ایں؟! اوندے بھرا ڈینداں کوں چیہڑے ڈے تے پچھیا۔ میں تاں محاۓ فیضاں دے گھر گئی ہم کجھ پنے بھرے پئے ہِن۔

(باقی ص تے)

--- اکمل انصاری ---

اوکھے پندھ

"اکی! " بھابی رہنے کاوڑ نال میڈے کنوں قلم کھس گھدا۔ میکوں خبر نہ ہئی جو او میڈے پچھوں لک میڈی ڈائری ڈیکھدی پئی اے۔ بھابی کوں چنگی طرح پتہ ہا جو جو کجھ میں ڈائری دے ورقے تے لکھ چھوڑیندا ہاں او میڈی تقدیر بݨ ویندے۔ میں بھابی کوں کوئی جواب نہ ݙتا اتے ڈائری بند کر چھوڑی۔

بھابی کوں میڈے تے غیور دے تعلق نال نفرت ہئی۔ اوندے منہوں میں ول ول ایہا گالھ سُݨدا ہم جو غیور ہک مہاجر ہے تے توں ہک ریاستی۔ او تیڈے نال ٹردا ہویا میکوں اصلوں نئیں بھاندا۔ میں اوندی گالھ ہک کنوں سُݨ تے ݙوجھے کنوں کڈھ چھوڑیندا ہم کیوں جو بھابی کوں ایہ خبر نہ ہئی جو سچا جذبہ او ساریاں کندھاں ٹپ ویندے جیہڑیاں انسان کوں انسان کنوں جدا کرݨ کیتے وسیب دے ہتھوں اُساریاں ویندن۔ ایہو حال میڈا تے غیور دا ہا۔ او میڈے وچھڑے ہوئے وفادار سنگتی شفیق دے بت دا پچھاواں ہا۔ ہوبہو اوہو رنگ.... اوہو الا.... اوہے عادتاں۔ جڈاں میں اونکوں پہلی واری ݙٹھم تاں اپݨیاں متھیں گھٹ تے اپݨیاں اکھیں مَلݨ لگ پیم کیوں جو میکوں ہک خواب دا گمان تھیا ہا۔ خواب کوں ہک حقیقت دے روپ وچ ݙیکھ تے میں موجاں دے جھلکے سمندر اچ پئے گیم۔ ہولے ہولے اوں دو سنگت دا ہتھ ودھایم۔ اگلے تھوڑے ݙینہاں بعد اساں بھراواں وانگ ہک ٻے نال بلݨ لگ پئے۔ اخلاق تے کردار دے لحاظ نال اوندی ذات ہر رنگ توں پاک ہئی۔ او شفیق دی تصویر دا ݙوجھا رخ ہا۔

ویلا اپݨی ٹور ٹردا رہا تے غیور میڈے ٻئے سنگتیاں نال گھل مل گیا۔ آفس وچ میڈے نال عذرا، زبیدہ، شکیل، فیاض تے رشید دی کم کریندے ہن۔ انہاں دوستاں وچوں شاندار علی خان دی دھی عذرا میڈے بہوں نیڑے ہئی۔ اساں محبت دے پاک رشتے اچ بدھے ہوئے ہاسے۔ ایں سانجھ کوں پکا کرݨ کیتے میں ابا سئیں کوں مجبور کیتم جو شاندار خان دے گھر وچ تے میڈے سانگے دی گالھ ٹورن۔ ابا جی وݙی مشکل نال تیار تھئے۔ کیوں جو او میڈی شادی کہیں امیر گھراݨے وچ کرݨ دے خواہشمند ہن۔ آخر او شاندار علی خان دے گھر گئے اتے انہاں توں عذرا کوں میڈے کیتے منگ گھدا۔ شاندار خان انکار نہ کر سگیے تے پڑھنے دی تیاری کیتے چار سال دی لمبی فرصت منگ گھنے۔ ابا جی نے خوشی نال تیاری دی اجازت ݙے چھوڑی۔

غیور ہک ݙینہہ چھوڑ تے ݙوجھے ݙینہہ ادارے وچ چکر مریندا ہا۔ او آفس وچ بغیر کہیں ڈر ڈبھکے دے آندا ہا۔ کیوں جو میں اوندے اتے کڈہیں کوئی پابندی عائد نہ کیتی ہئی۔ ول کجھ عرصہ بعد میں محسوس کیتا جو غیور کجھ بدلدا ویندے۔ ہݨ او ضرورت توں زیادہ چپ رہݨ پئے گیا۔ کھل مذاق وچ رجھ گھنݨ والا اٹک اٹک تے گالھ کریندا۔ میں تبدیلی تے بہوں غور کیتم پر سمجھ نہ سگیم۔ آخر ہک ݙینہہ پچھ گھدم۔ بہوں اوکھا قابو آیا اتے بولیا۔

"بھائی جان!.... دراصل میکوں ہک چھوہر.... نال محبت تھی گئی اے۔"

"محبت تھی گئی اے؟" میں اُوندے عجیب و غریب جواب تے ہکا ٻکا تھی گیم۔

"کیوں؟ ـــ محبت کرݨ گناہ اے بھائی جان؟"

"نئیں نئیں ..... ـ میں یکدم سنبھل گیم۔

"اچھا! ایں ڳالھ تے جناب دا موڈ آف رہندے۔"

"میں چھوہر دا ناں پچھیم ـ غیور دے جواب تے میݙا ہاں گھٹیج گیا۔ دماغ دیاں رڳاں پھٹݨ کوں آ ڳیاں۔ اکھیں دے سامݨے اندھارا آ ڳیا۔ پر میں اپݨی حالت کوں اوندے اُتے ظاہر نہ تھیوݨ ݙتم۔

"جے کر میں عذرا کوں حاصل نہ کر سڳیا تاں اپݨے آپ کوں گولی مار تے خودکشی کر گھنساں بھائی جان!" غیور جذبات وِچ آ ڳیا۔

"نئیں نئیں غیور۔ نئیں!۔ عذرا ہر صورت وِچ تیکوں ملسے۔ توں بالکل بے فکر رہ۔" میں اُوندکوں حوصلہ ݙتا۔

دل ہی دل اِچ فیصلہ کر گھدم جو غیور دی زندگی بچاوݨ کیتے میں اپݨے مقدس جذبے دا ڳل گھٹ ݙیساں۔ اپݨا قول نبھاوݨ کیتے میں عذرا توں پاسا کرݨ شروع کر ݙتا۔ عذرا نے میݙی حالت تے ڳلے شکوے کیتے، محبت دیاں قسماں یاد ݙوائیاں پر مجبوری میݙے پیراں دی زنجیر بݨ چکی ہئی۔ ہک پاسے میݙا پاک جذبہ ہا اتے ݙوجھے پاسے میݙی مقدس محبت۔ میݙے کنوں سکون تے قرار کھسیج گیا۔ پر میں عذرا کوں کجھ نہ ݙسیم۔ ڳالھ گھراں تک پڄ گئی۔ بھابی نے میکوں بہوں کجھ آکھیا پر میں سب کجھ چُپ کر تے سہہ گیم۔

اِیہ ڈائری لکھدیں ہوئیں بھابی سنے میکوں ݙیکھ گھدا ہا۔ اونکوں یقین تھی گیا جو میݙی تبدیلی دی وجہ غیور لئے جیندے نال اوکوں ازل توں چِڑ ہئی۔ ڈائری دے کھرے الفاظ میݙے نویں فیصلے دی گواہی پئے ݙیندے ہِن۔

"میں اِیہ ٻکا تے نہ ترٹݨ والا عہد کریندا پیاں جو غیور دی خاطر اپݨی محبت دا تے لا ݙیساں۔ کیوں جو اوندے نال میݙی بھرپی سانجھ ڳنڈھیج گئی لئے۔ تے بھرا بھرا کیتے قربانی ݙیوݨ توں انکار نئیں کر سڳدا۔ کوڑے وسیب دا ݙر .....۔"

بھابی نے ڈائری دا ورقہ پورا نہ لکھݨ ݙتا۔ قلم کھس تے کاوڑ نال ڳالھی تھی گئی۔

"ہک بیڳانے کیتے توں اتنی وݙی قربانی توں باز آ ونج اگّے! عذرا دا وچھوڑا تیکوں ساڑ تے کیری بݨا ݙیسے۔"

"میں غیور کوں قول ݙے چکیاں بھابی۔"

"اِتنا آکھ تے میں ڈائری کجھ اِچ پاتی اتے تکھے تکھے قدم چیندا ہویا باہر نکل گیم۔ میݙے نال عذرا دی حالت وی رحم دے قابل ہئی۔ آفس وِچ غیر حاضر رہݨ لڳ پئی۔ ݙینہہ رات ساݙے رت دے ہنجوں رو روتے لنگھدے۔ میں ابا سئیں کوں کوڑیاں دلیلاں ݙتیاں جو عذرا نال میݙا سانڳا میݙی اعلیٰ تعلیم دی توہین اے۔ میں ایہ ہتک نئیں سہہ سڳدا۔ میں امیر گھر اِچ پرنیساں۔ ابا سئیں میݙی تبدیلی سݨتے بہوں خوش تھئے۔ کیوں جو او خود چاہندے ہِن جو میݙا سانڳا اُوں گھر وِچ تھیوے جتھاں دولت گھر دی باندی ہووے۔

ول ہک ݙینہہ عذرا کوں دی صاف جواب ݙے چھوڑیا۔ نگار ہوٹل اِچ ساݙا ملاوڑا تھیا۔ میں دل تے پتھر رکھ تے ڳالھ ٹوری۔

"میں تُہاکوں دُکھے دے وِچ نئیں رکھنا چاہندا عذرا صاحبہ!"

"میں تہاڈا مطلب نئیں سمجھی۔" او حیرت دی تصویر بݨ گئی۔

"میں سیٹھ شاہنواز دی دھی نال شادی کریندا پیاں۔"

"جی.....؟" اُوں اکھیں پھاڑ پھاڑ تے میکوں ڈیکھݨ پئے گئی۔ اتنا آکھ تے میں ہوٹل دے وچوں باہر نکل گیُم۔

ڈو ڈیھاڑے بعد شاندار علی خان ساڈے گھر آ گئے۔ پر ابا جی نے سانگا تروڑن دا اعلان کر چھوڑیا۔ بھابی نے اپݨی طرفوں بھوں ہتھ پیر ماریا پر ابا جی اصلوں نہ منیے۔ اتے شاندار خان روندا پٹیندا واپس ول گیا۔ چار ڈیہاں بعد عذرا دا نوکری توں استعفیٰ آ گیا۔ میں خود وی ایہو چاہندا ہم کیوں جو ہُݨ اساڈا ہک ٻئے دے سامݨے آوݨا بھوں اوکھا ہا۔ میں سوکھا پندھ چھوڑ تے اوکھے پندھ دو ٹُر پیا ہم۔ عذرا میڈے کولوں ہمیشہ ہمیشہ کیتے جُدا تھی گئی۔

میں غیور دی خاطر اپݨی محبت وار ڈتی ہئی۔ غیور نے اپݨے والدین کوں شاندار علی خان دے گھر بھیجا۔ سانگے دی ڳالھ ٹُری تاں شاندار علی خان نے انکار کر ڈتا پر آوݨ والے بھولی بھالی تے بہہ گئے ہن۔ شاندار خان کوں اقرار کرݨا پیا۔ پرݨے دی تاریخ پکی تھی گئی۔ میں ہک نویں ڈُکھڑے اِچ غرق تھی گیُم پر غیور اپݨی پراݨی عادت، تے دل آیا کیوں جو اوندی آرزو پوری تھیندی ہئی۔ شادی دیاں تیاریاں شروع تھی گیاں۔ پرݨے توں ڈو ڈینھ پہلے غیور میکوں گھٹ ودھ ملݨ پے گیا۔ میں وجہ پُچھیم تاں قسم چا گھدُس۔ "بھائی جان! قسم رب دی کوئی ڳالھ کوئے نی۔ بس کم کار توں ویلھ نئیں ملدی۔"

میکوں تسلی نہ تھئی۔ پر چُپ تھی گیُم۔ کجھ ڈیہاں کیتے او باہر چلیا گیا۔ پرݨے توں اٹھ ڈینہہ پہلے گھر ولیا۔ اوندی حالت ایویں ہئی۔ جیویں کوئی مسافر! وکھے پندھ توں گھر ولیا ہووے۔ او ڈُکھاں دی تصویر بݨ چکیا ہا۔ میکوں ذری سمجھ آئی۔

آخر او ڈینہہ آ گیا جڈاں عذرا تے غیور کوں ہمیشہ کیتے ہک تھیوݨا ہا۔ میں اپݨی محبت دے باغ کوں اپݨے ہتھوں اُجاڑ چکیا ہم تے اپݨی بربادی تے صابر تے شاکر ہم۔ میں سوچ گھدا ہا جو عذرا دا وچھوڑا میڈی قسمت اِچ لکھیج گئے۔ پرݨے دیاں تیاریاں چھیکڑی منزل تے پُج گیاں۔ ہنگھریا سنگھریا گھوٹ بھیج دے اَدھ وِچ ایویں پیا نظردا ہا جیویں رنگ برنگے مُسکدے پُھلاں دی تندیر اِچ گلاب دا پُھل جھوݨ سٹی کھڑا ہووے۔ میں بھیج دے وچوں اُٹھ تے پچھے پاسے والے کمرے دے وچ وڑ گیُم کیوں جو اے سارا نقشہ ڈیکھݨ میڈے وس دی ڳالھ نہ ہئی۔ میڈی محبت خود میڈے ہتھوں کھسیج گئی ہئی۔

میں کھٹ تے ڈھے پیُم تے میڈی اکھیں وچوں ہنجوں دا ہک دریا وہہ پیا۔ میکوں ذری ہوش نہ ہا۔ میں رُج رُج رُنم۔ رو رو تے جرڑھے ویلے سر چاتم تاں میڈیاں اکھیں پھٹ گیاں کیوں جو غیور تکھے تکھے قدم چیندا ہویا کمرے دے وچوں باہر نکلدا نظر پیا۔ میڈا بُت اُتھائیں دا اُتھائیں وسم گیا۔ میں جلدی جلدی اُٹھیم تے اوندے پچھوں بھج پیُم۔ او وڈے وڈے قدم بھریندا چھوٹی کوٹھی اِچ وڑ گیا۔ اتے اندروں در بند کر ڈتس۔ میڈا ساہ مُنہ اِچ آ گیا۔ میں زور زور نال در کھڑکاوݨ شروع کر ڈتم۔ پر اوں در نہ کھولیا۔ میں پاڳلاں آلی کار سڈ مارݨ شروع کر ڈتے۔ "غیور! غیور! در کھول۔"

یکی بیچ اُتھیں جھم مٹی گئی۔ "ذری جھن ڈیو" کیں زور نال آکھیا۔

"ڈوں چار جواناں رَل تے ذری ترور ڈِتی۔ تے میں ٹپ مار تے اندر وَیج پیم، اتھاں منظر ڈیکھ تے میڈے بُت وِچ تھرتھراہٹ پیدا تھی گئی۔ ہاں کھِچ گیا۔ ہونٹھ تھرکن لگ پئے۔ میں پاگلاں وانگ عنبر دے سینے تے پئے ہوئے کاغذ دے ٹوٹے تے جھٹی ماریم۔ لفظ میڈی اکھیں دے اگوں تاریاں وانگ نچن لگ پئے۔

"بھائی جان! جے کر میکوں خبر ہوندی جو عذرا نال تہاڈی ازلی سانجھ گنڈھی ہوئی اے تے تُساں اُوندے نال بے پناہ محبت کریندے وے تاں میں اے گناہ کڈہیں نہ کریندا۔ ہُن سب کجھ منظرِ عام تے آ گئے۔ میں او بد بخت شخص آں جیں اپنے بھرا دی محبت تے ڈاکہ ماریے۔ میں اپنے آپ توں او گستاخ زبان وی جدا پیا کریندا جیڑھی زبان ورتا تے میں تہاڈے نال عذرا دے بارے وِچ ڈاڈھی اَڈکی گالھ کیتی ہئی۔ ایہ میڈی خطا دی کم توں کم سزا اے۔"

تہاڈا بدنصیب بھرا

میڈا دماغ شاں شاں کرن لگ گیا۔ ڈند کھِچ گئے۔ بُت دی تھرتھراہٹ وَدھ گئی اُتے میں دھڑم کرا تے تلے ڈھہ پیم۔ جیڑھے ویلے میکوں ہوش آیا تاں میں ہسپتال وِچ پیا ہم۔ بچے پاسے دو دید بھنوائم تاں میڈیاں اکھیں کندھی تے لگے ہوئے بلب تے وَیج ٹکیاں جتھاں آسوں پاسوں اُڈرک مخلوق پئی پھردی ہئی۔ بلب توں چھ گز دے پندھ تے ہک کالا ڈانور کھڑا ٹُردا ہوئے ہرے بلب دو پیا ویندا ہا۔ میں غور نال ڈیہدا ریہم۔ بے زبان ڈانور کوں اے پندھ ڈاڈھا اوکھا پیا نظردا ہا۔ پر او ٹردا رہیا اتے اوکھے پندھ دا اصول بھجا نہ کیتس۔ او بلب توں چار ہتھ پرے ہا تے تلک سَتے تلے آ ڈھا۔ میں ہک دم اُٹھی بیہم تے اڈے اڈے دید بھنوائی۔ اپنے سرہانے عذرا کوں کرسی تے ستا ڈیکھ تے میں اپنیاں اکھیں مَلن لگ پیم پر او تاں ہک حقیقت ہئی۔ میں محبت تے عظمت دی تصویر دا رَج رَج تے دیدار کریندا ریہم۔ دل ہک دم میڈے ذہن تے کاری دھک لگیا۔ میں کھبے پاسے دو نظر جائم تاں نال والے پلنگ اُتے سُتے ہوئے زخمی کوں جیڑھا اپنے منہ اُتے اکھیں دے چار چفیرے چِٹی چِٹی پٹیاں بدھی پیا ہا ڈِٹھم۔ اوندے اندر غیرت منڈ منڈ تے بھری ہوئی ہئی۔ او واقعی غیور ہا۔ میں گھڑی کوں ڈٹھا تاں رات دے ڈوں وَجدے ہن۔ دل بے خیالی اِچ میڈی دید کھبے پاسے دی کندھی تے پئی۔ او ہو ڈانور بلب دو وَدھن کیتے دل توڑ پیا مریندا ہا۔ اُونکوں ایہ خبر نہ ہئی جو ہُن اُوندا پندھ پہلے توں ڈھیر اوکھا تھی گئے۔ میں کھبے کھبے ہک واری وَل عظمت دیاں ڈو ہائیں تصویراں کوں ڈِٹھا۔ انہاں دی مثال ایویں ہئی جیویں ڈوں تھکیے ترٹے مُسافر حیاتی دے اوکھے پندھ کوں کٹ تے اوں سنگھر دے ہنگوڑے وِچ جھوٹے پئے کھاندے ہوون جیندے نال گنڈھی ہوئی ریشمی ڈور دا ہِک سرا خلوص تے وفا دے رنگلے ہتھاں اِچ ہووے۔

اِنّا لِلّٰہ

- سئیں نصراللہ خاں ناصر دے ابّے ہوریں اللہ کوں پیارے تھی گئین۔
- سئیں صدیق طاہر دی اماں سئیں اللہ کوں پیاری تھی گئین۔
- سئیں فیض محمد دلچسپ ہک حادثے اِچ اللہ کوں وَنج ملن۔

ادارہ وارثاں دے غم اِچ برابر دا شریک ہے۔ خدا مرحومین کوں جنت اِچ جا ڈیوے (آمین)

قاسم جلال

اتھو نمگسار کون اے؟ اُدں دی کمال کیتے
دل دوستاں تے ظاہر ڈُکھاں دا حال کیتے

اُتن دا چور توں ڈُدھ حقدار خود کوں سمجھس
ہمسائے ساڈے گھر دا کیڈا خیال کیتے

ہک نال روز تھیدے ڈُس حال جیویں ہووِیں
او شخص جیں اساڈا جیون محال کیتے

نظراں کوں حُسن ڈیکھن دی دعوت آپ ڈیندے
بیچین آپ بُلبُل تھیندی ہے جھال کیتے

کہیں وفا دا قصّہ جیڈُن کڈاہیں لکھیا
ساڈا ای نال نظر سی اوکوں مثال کیتے

سخیا! سہنپ دے جلویاں دی ڈے خیرت ہن تاں
اُڈے تے نظر دی جھولی منگتے سوال کیتے

خواباں دے وچ وی ہن تاں مکھڑا نوی ڈکھیندا
ایجھا قصور کیڈھا قاسم جلال کیتے

جعفر بلوچ

جعفر ڈینہہ تاں لہندا ویندے
کم ضروری رہندا ویندے

سوچاں دی گھمر گھیری وِچ
درد اُٹھدا دل بہندا ویندے

لٹ پٹ کے دنیا دا پچھانواں
ٹکدا ویندے چھہندا ویندے

چلدا ویندے ساہ دا تھر لشر
گہ جیون دا گہندا ویندے

لگے پار نہ لگے بیڑی
وقت دا دریا وہندا ویندے

مٹھڑا مٹھڑا یار دا قصّہ
مصرع مصرع ٹُھہندا ویندے

عشق اوازے، طعنے، مہنے
سُندا ویندے سہندا ویندے

چانݨی رات

اسلم قریشی

ہولے ہولے اسماناں توں رات نشیلی لہندی ہے
یاداں، خواب، سنیہے چاتے پہلیاں لتے بھندی ہے
سکھ دے خواب ݙکھاتے دل اچ نویں آس جگیندی ہے
مٹھیاں مٹھیاں یاداں بݨ تے بندے نال الیندی ہے
"آکھے میݙیاں رمزاں اندر گول حیاتی دے رستے
آکھے ݙوں مونجھاں کڈھ تے جیوں سکھ توں پے کیتے"

تاریاں بھریا بوچھݨ پاوے، متھے جھمر چمکے پئی
مونجھے مونجھے دل اچ بہہ تے ہولے ہولے مُسکے پئی
بعضیاں کوں ݙل انگل لا تے ٹر پوندی ہے امیداں ݙل
سوچاں دے وچ کرناں ݙݨ تے ݙیندی ہے ایہہ جیوݨ بل
گذرے وقتاں دے ایرے تے نویں گھر اُسریندی ہے

یاداں دے وچ آساں بھر تے مونجھے من پرچیندی ہے
روہی دے وچ ٹبیاں رتے اکھ دی نکر کھیݙے ایہہ
کلھے ݙݨ دے مُسکیاں تے بیمار ہہیں تے، لیٹے ایہہ
چمکے، لسکے، مچلے، مُسکے، مستی دے وچ مُتیجے
آس بھنے، ہجکے، پھتکے، الجھلے پاتے نخریجے
بھہ دی تاپش کنوں کڈھ تے مٹھی سٹھا ݙل ݙیندی آئی
رنگ برنگی دنیا کوں ایہہ ہکو رنگ رنگیندی آئی
تھکے پاندھی راحت پاوݨ، عاشق نغمے گاندے ہن
جیوݨ دی اد حکمت پاوݨ جیڑھے ازلوں ماندے ہن
اسلم میݙے ویڑھے دی ایہہ رات نشیلی لہندی ہے
جاگا تھیندے مونجھاں دا تے تانگ ترانے گاندی ہے

غزل

امتیاز قریشی

غم خوار نئیں جہان تے کوئی وی غریب دا
شکوہ کرے او کیں کنیں اپنے نصیب دا

شاید کیتی ہے بے وفائی تئیں اوندے نال وی
چہرہ ہیوں اداس ہا میڈے رقیب دا

اتلا عظیم شخص کوں نگھن دے باوجود
تکھا ہے کت نیں اجاں تختہ صلیب دا

ہن لوک غفلتیں کنوں بیدار تھی گئے ہن
پورھیا سجایا تھی پئے شاید ادیب دا

ڈیکھاں کیڈا ہیں ٹردے وی اوسی اڈیر کنوں
میں اج وی منتظر ہاں اوں منظرِ عجیب دا

ناہد خدا دی خلق دے رستے خدا ڈو ونج
ڈیکھا وی ہئی تاں ہے ایہو رستہ قریب دا

امتیاز میں جنہیں دے وی دل موم تھی گئے ہن
ہا پر اثر جو ایتلا خطبہ خطیب دا

پاکستان

محمد نعیم انجم

ساڈا سوہنا پاکستان
ایندے اُتے ساکوں مان
ہِن تے ساڈی جند قربان
ساڈا سوہنا پاکستان

عظمت دی تصویر ہے اے
خواباں دی تعبیر ہے اے
اپنی آپ تفسیر ہے اے
ساڈا سوہنا پاکستان

سونا ہے ایندی مٹی
پیاری تے سوہنی دھرتی
ہے اسلام دی اے نگری
ساڈا سوہنا پاکستان

اقبال اتے قائداعظم
رہسن ساکوں یاد ہر دم
ہے رب دا احسان انجم
ساڈا سوہنا پاکستان

تبصرے

فدائے الملت

کتاب:- سرائیکی زبان اوندا رسم الخط اتے اوازاں

لکھاری:- محمد اسلم رسول پوری

صفحے ۱۰۲ سوہݨی چھپائی مُل ۱۰ روپے

ملݨ دا پتہ: سرائیکی پبلیکیشنز رسول پور۔ ضلع ڈیرہ غازیخاں

سئیں اسلم رسول پوری ہوراں دی ذات کہیں تعارف دی محتاج نیں۔ سئیں سرائیکی زبان دے ذہین اتے نویں نسل دے سرکڈھویں لکھاری ہن۔ شاعری، ترجمہ، افسانہ نگاری اتے تنقید دے علاوہ لسانیات انہاں دا خاص میدان ہے۔ تنقید اتے لسانیات بارے انہاں دیاں ادبی لکھتاں دی سرائیکی اچ خاص جا ہے۔ تحقیق تے کھوج دے سلسلے اچ انہاں دا پورہیا سراہݨ جوگا ہے۔ انہاں دی غیر جانبدارانہ اتے حقیقت پسندانہ رائے بھاری مَنی ویندی ہے۔ ایں کتاب وچ تاریخی پچھوکڑ دے حوالے نال سرائیکی دے رسم الخط اتے اوازاں تے بحث کیتی گئی ہے۔ سرائیکی دے پڑھاکواں واسطے ایہہ کتاب بہوں وݙی نعمت ہے جیڑھی انہاں کوں سرائیکی نال چنڳی سنڄاݨ کراوݨ کیتے بہوں کم ݙیسی۔ سبھے ادبی حلقیاں ایں کتاب کوں سرائکیں تے قبول کیتے۔

کتاب:- سیج ݙکھاندی سیج پُھلاندی

مترجم:- دلشاد کلانچوی

صفحے ۱۶۰ سوہݨی چھپائی مُل ۱۰ روپے

ملݨ دا پتہ۔ سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور

کہیں کتاب دا ہک زبان کنوں ٻئی زبان اچ ترجمہ کرݨ کئی سوکھا کم نیں۔ ایں دیاں اوکھاں اوہے ای جاݨدن جیڑھے ایں میدان وچ پیرا پیندن اتے حشر سوئیں جیہے تنے ڈرامہ نگار دی کتاب دا ترجمہ تاں ٻئی دی اوکھی گالھ بݨ ویندے۔ پر سئیں دلشاد کلانچوی ہوریں ترجمے دے سلسلے وچ چنگا کھلا تجربہ رکھیندن۔ انہاں کئی کتاباں دے کامیاب ترجمے کیتے ہوئے ہن۔ ہیں گالھوں حشر دے ڈرامے "خوبصورت بلا" دا ترجمہ جیڑھا انہیں "سیج ݙکھاندی سیج پُھلاندی" دے ناں نال کیتے انہاں دے پہلے ترجمیاں وانگوں ہک معیاری ترجمہ ہے۔ تحریر وچ سلاست اتے روانی ہے۔ اردو دے شعراں دا ترجمہ شعراں اچ خوب کیتے نے۔ کتاب دے مُنڈھ اچ حشر دے فن اتے ڈرامے دے کرداراں بارے بحث ݙاڈھی ہے

ریاض خاکوانی

غزل

تیڈے عشق اچ ایں سرشاراں
خود بہار تے خود گلزاراں

جیہاں روح ارواح ہن بیٹھے
کل جزو دیاں ہن گفتاراں

ڈل کن دی سانگ رچایو
فیاکون دا ایں شہکاراں

نیں آدم توں پہلوں ہیم
ہن جلوے مت پودھاراں

جاں آدم روپ دھرایم
میں جبریل ہمت داراں

تیڈی کھوجاں وچ تجلی
میڈے جلوے مصر بزاراں

نیں نوح تے توں طوفان ایں
میں کشتی توں منجدھاراں

تیڈے جلوے پلوے برجا
میکوں نظرن سہنس ہزاراں

نی جو، کل اتھاہ سمندر
جزو گل دا ہیں سنگاراں

توں اکبر، اللہ اکبر
نیں میم شہادت داراں

میکوں اپنی شکل بنڑا...
نیں آپ دا آپ دیداراں

تیڈیاں ڈیہراں وچ کہڑاکاں
میں رونق جنگل باراں

توں مستی مسانگ سہاگ ایں
میں بُولا بینڑ باراں

تیڈے جلوے نہیں ڈوجھیں
ہن دھنوتے دی گھمیکاراں

توں ہوش خرد توں اولیٰ
نیں خاکی کیا دم ماراں

توں کامل، اکمل، کل ہیں
میں ناقص محض بےکاراں

میڈی عمر ذم مجال ریاض اے
لکھ توبہ استغفاراں